

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2020 | Week 22

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4
8075 AC Elspeet
Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3
8075 CN Elspeet
Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 31 mei
09.30 uur ds. M. van Kooten
15.00 uur ds. M. van Kooten
D.V. maandag 1 juni
09.30 uur ds. M. van Kooten

Collecten

1. Kerk
2. Instandhouding predikantsplaats
3. Diaconie (SEZ/GZB)
Van harte aanbevolen

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Christiaan Daniel Louis Bähler (V)

De afgelopen keren stonden we stil bij de ouders van onze oud-predikant. We vernamen dat Bähler in 1834 niet van afscheiding van de Grote kerk wilde weten, ondanks zijn verdriet over de praktijk in de kerk. De Elspeetse predikant volgde daarin zijn vader. Niet alzo zijn jongere broer Pierre Benjamin. Deze persoon is te boeiend om aan voorbij te gaan. Iemand was bezig een biografie over hem te schrijven. Deze is helaas nooit gepubliceerd. De titel moest worden 'Een wonderlijke hovenier in 's Heeren wijngaard'. Daarom eerst aandacht voor hem. Hij werd op 25 mei 1807 in Zwolle geboren. Zin curriculum vitae is roeriger dan die van zijn oudere broer. Hij was achtereenvolgens soldaat, kantoorbediende, suiker- en chocoladefabrikant in Amsterdam –waar hij in financiële moeilijkheden kwam en voor 2500 gulden schulden maakte-, koopman in granen, en landmeter. Als hij maar even kon was hij te vinden bij de familie Da Costa in Amsterdam waar hij vroeger al met zijn ouders vakantie held. In het dagboek van Hanna da Costa- Belmonte lezen we dat hij op 23 november 1829 een ramp overleefde met de 'Zwollenaar' die bij een zware storm was gezonken. In dat dagboek lezen we ook dat hij een jaar later als vrijwillig schutter naar Nijmegen vertrok. In een brief van Da Costa aan ds.H.P.Scholte lezen we dat hij inmiddels met 600 man naar Bergen op Zoom is getrokken in verband met de Belgische opstand die in augustus 1830 ontbrandde en waaraan vele studenten zich opgaven als vrijwilliger in het leger. De Nederlandse soldaten konden niet verijdelen dat een jaar later de zuiderburen zich ontworstelden aan het gezag van de Nederlandse koning Willem. Pierre zat inmiddels niet stil. In 1831 kreeg hij de bevoegdheid

om huisonderwijzer te worden. Als zodanig kwam hij in augustus van dat jaar in het gezin van Willem de Clercq, een vooraanstaand figuur in de Reveilkringen, directeur van een groot handelskantoor waaruit later de ABN ontstond. In diens tuinhuis achter het Amsterdamse herenhuis gaf hij de Clercqs kinderen les, alsmede die van de familie Gildemeester. Een van die leerlingen was de latere predikant Daniel Gildemeester (1825-1869). Deze diende de hervormde gemeenten Ophemert (1848-1853), Elburg (1853-1860) Scheveningen (1860-1862) en Utrecht (1862-1869) naar Schrift en belijdenis. Diens broer Adriaan die later liberaal lid van de Tweede Kamer werd vertelde dat Bähler geen succesvol onderwijzer was.

Gedurende die periode bleef hij desondanks een welkome gast in huize Da Costa die ook zeer met de familie de Clercq verbonden was. Hanna Belmonte maakt er melding van dat in december 1831 Pierre Bähler samen met Da Costa naar Haarlem vertrok om de begrafenis van de dichter Willem Bilderdijk te regelen. Bilderdijk werd in de Grote of Sint Bavokerk aldaar begraven. Verder lezen we dat hij de oudejaarsavond van 1832 samen met ds. H.P. Scholte ten huize van Da Costa doorbracht. De laatste keer dat hij in het dagboek genoemd wordt is in januari 1833 wanneer hij een brief schrijft uit naam van Da Costa om te komen tot een algemene biddag in verbondenheid met de kerken van Amerika, Geneve, Frankrijk enz.

Pierre hield zich heel erg bezig met het duizendjarig rijk en sprak daar veel over met Willem de Clercq. De biografie van De Clercq schrijft: 'Samen besteedden zij uren en dagen aan de interpretatie van de profetische geschriften.'

Al vond hij hem voor de kinderen niet zo'n goede onderwijzer, zelf was hij maar al te graag zijn leerling. Bähler zag na de uitbraak van de cholera-epidemie in 1832 dit als een teken van de naderende komst van het duizend jarig rijk. Hij meende zelfs dat 1836 het jaar zou zijn waarin dat rijk zou aanvangen. In de antichrist zag hij de zoon van Napoleon die dan drie en halve jaar voorafgaande zou regeren. Napoleon werd namelijk in verband gebracht met Apollyon in Openbaring 9:11. Overigens overleed Napoleons zoon aan t.b.c. enkele maanden nadat Bähler deze uitspraak deed.

Het was ook Pierre Benjamin Bähler die in april 1833 namens de Reveil-vrienden aan Kohlbrugge (1803-1875) te Utrecht moest vertellen dat er geen actie ondernomen zou worden om middels een volkspetitionnement (een soort handtekeningenactie) te zor-

gen dat Kohlbrugge als voormalig luthers lidmaat aangenomen zou worden als hervormd lidmaat om in die weg hervormd predikant te worden. Tot op dat moment was dat namelijk nog steeds belet vanuit synodale kringen. Men was beducht in Kohlbrugge een lastig man binnen de vaderlandse kerk te halen. Vanuit het Reveil was men beducht om hiermee een afscheiding te riskeren. Voor Kohlbrugge was dit een klap in het gezicht die wars van 'separatisme' was en de uitspraak bezigde dat de akker van Afscheiding vervloekt was van de Heere Zebaoth. Bähler trof Kohlbrugge in diep verdriet aan. Temeer daar deze twee maanden eerder zijn vrouw ten grave moest dragen die hem twee zoontjes naliet, een dreumes en een zuigeling. Het zal nog pijnlijker geweest zijn toen enkele jaren later Scholte en nog weer veel later die zelfde Bähler met de Afscheiding meegingen.

Op 21 mei 1835 trad Bähler in Amsterdam in het huwelijk met Charlotte Harriot Sames die Hugenote was en behoorde tot een dominees- en zendelingenfamilie. Vijf kinderen mochten zij ontvangen.

Na het huwelijk vertrokken ze naar Antwerpen waar hun oudste dochtertje werd geboren. Aldaar was Pierre in de protestantse gemeente koster-voorzanger-en schoolmeester.

In 1837 stond hij aan de wieg van de Belgisch Evangelische zending, een zendingsorganisatie op gereformeerde grondslag. Bähler was daarvan de grote propagandist. De organisatie stelde zich zelf grote en zware eisen; het achtte zich tot taak gesteld: het Evangelie aan gans België te brengen, tot het verst verwijderd gehucht. Het besloot evangelisten aan te stellen, gemeenten te vestigen, scholen te openen, traktaatjes te laten drukken en verspreiden. Uiteindelijk leidde het er toe dat hij vanuit die organisatie zelf evangelist werd in Mons (Bergen) in Henegouwen. De plaats waar nota bene de wieg van Guido de Bres, de opsteller van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis had gestaan. Het mag dan ook niet verwonderlijk heten dat hij in 1835 vanuit het Frans Jean Crespins beschrijving van de geschiedenis van het leven en sterven van Guido de Bres in het Nederlands vertaalde. Het kreeg meerdere drukken en werd uitgegeven door de firma Hoveker, destijds een toonaangevende uitgever van oude schrijvers en werken van vertegenwoordigers van het Reveil. Evenzo vertaalde hij in dat jaar het prachtige boekje van Jean Migault 'Dagverhalen of wederwaardigheden van een protestantsch huisgezin in Poitou ten tijde der herroeping van het edict van Nantes. Dat

boekje werd uitgegeven door de Reveil man Willem Meschert.

Gedurende zijn verblijf in Mons bleef hij in contact met ons land. Zo deed hij zijn best Cesar Malan in Nederland op de kansel te halen. Dat werd niet door iedereen positief opgepikt. De Waalse predikant D.T.Huet te Rotterdam schreef op 5 oktober 1842 dat hij er eerzucht van Malan in proefde. Hij wilde de kansel voor zo iemand niet afstaan. Van Bähler had hij ook al geen hoge hoed op: 'De aanbeveling van de Heer Bahler, die dan eens tot de afgescheidenen behoort, dan weder dezelve verlaat, heeft voor mij geene waarde'. Dat was niet waar. Nog steeds behoorde hij op dat moment tot de Waalse kerk die een eigen kerkprovincie had binnen de Nederlandse Hervormde kerk.

In 1842 moest Bähler samen met zijn vrouw in Mons een dochttertje van vijf jaar aan de schoot der aarde toevertrouwen. Na enige tijd evangelisatiewerk gedaan te hebben in Mons settelde hij zich rond 1845 als tuinier te Breda.

In 1852 erfde hij een flink kapitaal van Gabriel Benjamin Bähler (1771-1852), een broer van zijn vader die in Lausanne woonachtig was. Waarschijnlijk is de naam Benjamin daar debet aan geweest, hoewel de Elspeetse dominee ook mee mocht delen. Inmiddels woonde hij met zijn gezin in Nijmegen. Een jaar later vertrokken ze naar Meppel. Daar verdiende hij de kost als konijnenfokker en fabrikant van azijn en sigaren. Bähler was derhalve een manusje van alles. Hij ging met zijn gezin kerken bij de Christelijke Afgescheiden Gereformeerde kerk aldaar. Toen hij toegang vroeg tot het Heilig Avondmaal werd hem dat vergund mits hij zijn attestatie inleverde. Alzo geschiedde in maart 1854. Alleen... hij was lidmaat van de Hervormde kerk in tegenstelling tot zijn vrouw. Blijkbaar heeft de Meppelse gemeente dat maar zo gelaten tot 1857. Toen kwam –nadat hij aan het avondmaal had deelgenomen- er een bezwaarschrift vanuit de gemeente binnen. De kerkenraad dwong er toen bij Bähler op aan geen ergernis te geven en lidmaat te worden. Zijn vrouw ergerde zich daaraan en deelde een paar maanden later mee zich van de gemeente te willen losmaken. In oktober echter keerde ze weder op haar schreden en wilde zich weer bij de gemeente voegen. De kerkenraad wilde iemand 'die zich had losgescheurd van de gemeente, niet zoo weder aannemen'. In januari 1858 deed ze weer een poging terwijl haar man zich bereid verklaarde zijn attestatie van de Waalse kerk te Brussel over te geven. Zijn attestatie achtte men verouderd. Daarom werd alleen mevrouw Bähler toegelaten.

In februari 1858 kwam er van de afgescheiden gemeente van Hellendoorn een verzoek om een attestatie van Bähler omdat ze deze hadden beroepen als predikant. De kerkenraad had samen met docent S.van Velzen (1809-1896) reden om Bähler op grond van singuliere gaven predikant te maken. Die mogelijkheid biedt namelijk de Dordtse kerkorde in artikel 8 die luidt: 'Men zal geen schoolmeesters, handwerkslieden of anderen, die niet gestudeerd hebben, tot het predikambt toelaten, tenzij dat men verzekerd is van hun singuliere gaven, godzaligheid, ootmoedigheid, zedigheid, goed verstand en discretie, mitsgaders gaven van welsprekendheid.' De kerkenraad van Meppel alsmede de classis waartoe Meppel behoorde, wensten geen medewerking te verlenen. De Provinciale Synode van Overijssel heeft desondanks besloten Bähler toegelaten tot het predikambt nadat hij op 31 augustus 1859 door de classis Holten was geëxamineerd. Bähler was in Hellendoorn werkzaam van 11 september 1859 tot 17 november 1861. Daarna werd hij beroepen te Deventer en diende deze gemeente tot 1864. In die periode nam hij op 6 september 1863 de zogenaamde Sligtekerk te Almelo in gebruik. Hij preekte bij die gelegenheid over Psalm 84:2 'Hoe lieflijk zijn Uwe woningen, o Heere der heirscharen'

In zijn Deventerse tijd kreeg hij een conflict met de kerkenraad van de christelijke afgescheiden gemeente van Amsterdam. Bähler had namelijk in 1862 op een bidstond voor de bekering van Israel gesproken in de Schotse kerk aldaar over Jesaja 12 en toen beweerd dat bij het aanbreken van het duizendjarig rijk Christus in eigen persoon op aarde zou komen om in die periode te regeren. Dus niet de wederkomst op de oordeelsdag. Men achtte dit tegen de drie formulieren van enigheid te zijn. Bähler antwoordde daarop dat zijns inziens de belijdenisgeschriften door die tijd gefocust waren op bepaalde leerstellingen zoals de rechtvaardiging door het geloof alleen maar dat ze andere zaken die in de Bijbel duidelijk te lezen zijn niet noemen, zoals de bekering van de Joden in de toekomst. 'Zal ik nu een ketter genaamd worden omdat ik op dit punt denk en spreek als Paulus, Mozes, als al de profeten (...) alhoewel onze formulieren van deze dingen niet spreken?' De kerkenraad van Deventer werd ook door de Amsterdamse kerkenraad geschreven wat zij van Bählers leerstellingen dachten. Deze nam hem in bescherming. Bähler schreef verschillende brieven naar de Amsterdamse kerkenraad waarin hij o.a. stelde dat wanneer hij met moderne theologie zou komen dat strijdig is met Gods woord, de kerkenraad

nauw had toe te zien dat de duivel geen voet kreeg. Maar betreffende de leer van het duizend jarig rijk was dat geheel anders. 'De kerkenraad heeft dan eerder toe te zien dat ze de Heilige Geest niet weerstaat.' Ook waarschuwde hij dat de Afgescheidenen op moesten passen om op deze wijze een inquisitie in te stellen, zoals de Rooms Katholieken die kennen. In ieder geval heeft de synode in 1863 de wederkomst van Christus waarbij Hij lichameijk en zichtbaar duizend jaar zou regeren geoordeeld als strijdende tegen Gods woord, waarom het niemand toegelaten wordt dat gevoelen te leren of te verbreden.

Uiteindelijk legde Bähler in 1865 zijn ambt neer en vertrok naar Amerika waar hij predikant werd bij de Dutch Reformed Church. Hij diende achtereenvolgens de gemeenten Albany, New York, Paterson, New Jersey en Rochester. In 1873 ging hij met emeritaat.

Zijn oudste zoon die hij naar zijn vader noemde Louis Henri (1839-1914) studeerde voor arts maar nadat hij in 1867 zijn master voor medicijnen had behaald ging hij theologie studeren en diende daarna evenals zijn vader een aantal gemeente binnen de Reformed Dutch Church.

Bij de diensten

Met Pinksteren hoop ik in alle drie de diensten voor te gaan. Het Pinksterevangelie uit Handelingen 2 dat we 's morgens hopen te lezen bevat de mededeling dat de Heilige Geest het huis vervulde waar de discipelen zaten. Wanneer ze daar met 120 mensen waren –zoals dat in Hand.1:15 staat- zou dat in de huidige omstandigheden beboetbaar zijn. Hoe veel er op de Pinksterdag in de zaal waren weten we niet. In ieder geval waren het er twaalf. Een getal wat de laatste tijd al veel is bij de zondagse diensten. Ondanks een verruiming naar een minimum van dertig gemeenteleden vergaderen we nagenoeg gescheiden hoewel met de kerk verbonden. Wat zou het een voorrecht zijn dat niet alleen de kerk maar ook onze huizen vervuld zouden worden met de Heilige Geest. Wat zou dat Godverheerlijkend en zielsprofijtelijk zijn. Laat het onze vurige bede zijn. Zondagmiddag hopen we Efeze 1 te lezen en maandagmorgen Jesaja 32. Jammer dat de belijdenisdienst geen doorgang kon hebben. Inmiddels zijn we weer verder gegaan met de belijdeniscatechisatie en hopen op een nader te bepalen datum de belijdenisdienst te houden. Geve de Heere gezegende diensten.

Ter overdenking

Twee treffende uitspraken van mannen Gods met de voornaam Richard:

- De prediking is de strijdwagen waarin Christus over de wereld trekt (Richard Sibbes 1577-1635)
- Elke keer als u op u zelf ziet, zorg er dan voor dat u tienmaal op Christus ziet (Richard Baxter 1615-1691)

Tenslotte

Een hartelijke groet vanuit de pastorie
M.van Kooten v.d.m.

de redactie